

ЯГУПОВ Василь¹⁷

Національний університет оборони України
м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0002-8956-3170](https://orcid.org/0000-0002-8956-3170)

E-mail: yagupow1957@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗБУДОВИ ЄДИНОГО ВІДКРИТОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Проаналізовано проблему інформатизації професійної освіти в державі та закладі вищої освіти згідно з вимогами провідних методологічних підходів до розбудови її єдиного відкритого інформаційного простору. Наголошено, що такий інформаційний простір є однією із суттєвих ознак і проявом сучасного інформаційного суспільства як у державі, так і у кожному ЗВО. Виокремлено та обґрунтовано компоненти ЄВІППО: цільовий, ціннісно-мотиваційний, змістовний, процесуальний, інформаційно-технологічний (інформаційні ресурси, організаційні структури, засоби інформаційної взаємодії суб'єктів професійної освіти та інших її суб'єктів), суб'єктний і діагностувальний.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційний простір, єдиний відкритий інформаційний простір професійної освіти, методологічні підходи, функції, компоненти.

Methodological Approaches to the Development of a Single Open Information Space for Vocational Education. The article analyses the problem of informatisation of vocational education in the State and higher education institutions in accordance with the requirements of leading methodological approaches to the development of its single open information space. It is emphasised that such an information space is one of the essential features and manifestations of the modern information society both in the state and in each higher education institution. The components of the EIEPE are allocated and substantiated: target, value-motivational, content, procedural, information technology (information resources, organisational structures, means of information interaction between subjects of vocational education and other subjects), subjective and diagnostic.

Keywords: Informatisation of Education, Information and Communication Technologies, Information Space, Unified Open Information Space of Vocational Education, Methodological Approaches, Functions, Components.

Вступ. Глобальне інформаційне суспільство є реальністю сьогодення та має бути стратегічною метою суспільно-політичного, соціально-економічного, техніко-технологічного, військово-технічно-технологічного розвитку нашої країни. Інформаційні технології є основою сучасного інформаційного суспільства взагалі та усіх його сфер зокрема.

Вважаємо, що «в інформаційному суспільстві різноманітні інформаційні явища та ресурси стають найважливішими складовими буття людини, що безпосередньо зумовлено глобальною інформатизацією всіх сфер суспільства» [3, с. 203]. Водночас суттєвий, і навіть вирішальний вплив на

¹⁷ ©ЯГУПОВ Василь (YAGUPOV Vasyil)

створення єдиного інформаційного простору професійної освіти безпосередньо мали пандемія коронавірусної хвороби (Covid-19) у світі та результативні бойові операції Збройних сил України (далі – ЗСУ) з застосуванням сучасних засобів інформаційно-технологічної боротьби з російським загарбником: «Виклики, що постали внаслідок широкомасштабного російського вторгнення в Україну, позначились на роботі вчених Відділення інформатики НАН України. Їхні зусилля було зосереджено на дослідженнях, спрямованих на підвищення обороноздатності та безпеки держави, отриманні фундаментальних наукових результатів і їх практичній реалізації, розробленні нових інноваційних технологій і систем» [2].

Відповідно українська система професійної освіти має своєчасно, навіть з упередженням повинна, наголошуємо – повинна відповідати на ці виклики, які визначають, з одного боку, функціонування та розвиток сучасного інформаційного українського суспільства, а з іншого – наше майбутнє. У зв'язку з цим проблема методологічного обґрунтування єдиного відкритого інформаційного простору професійної освіти (далі – ЄВІППО) у державі та у ЗВО як у інформаційному суспільстві є актуальною методологічною, теоретичною, методичною та практичною проблемою для суб'єктів професійної освіти.

Мета, методи, підходи. Узагальнення та конкретизація психолого-педагогічних джерел щодо проблеми статті засвідчує функціонування в науковому обігу понять «освітній простір», «відкритий інформаційний простір освіти» і «ЄВІППО», які між собою безпосередньо пов'язані та взаємозумовлені. Зокрема ці поняття мають такі різні прояви та пояснення:

- простір як світоглядна філософська категорія (Арістотель, П. Бурд'є, К. Гаус, Р. Декарт, Демокріт, І. Кант, І. Ньютон, М. Хайдеггер, П. Флоренський та ін.);
- освітній простір як психологічний компонент формування, розвитку та вдосконалення особистості та суб'єкта професійної діяльності (Б. Ельконін, Г. Костюк, С. Максименко, Т. Ткач, І. Фрумін та ін.);
- освітній простір як педагогічний феномен формування, розвитку та вдосконалення фахівця (Н. Бастуй, Т. Борисова, О. Веряєв, Б. Гершунський, В. Гінецинський, В. Слободчиков та ін.);
- інформаційний простір як важливий елемент освітнього (В. Биков, Т. Бондаренко, Ю. Жук, О. Спірін та ін.) та виховного (І. Бех, В. Караковський, Н. Селіванова та ін.) просторів; комплекс складових – навчально-освітнього (А. Самодрин та ін.), адаптивного освітнього (С. Клевцова та ін.), культурно-освітнього (В. Бондаревська, О. Кондратьєва та ін.), соціально-освітнього (Р. Чумічова та ін.), інтеграційного навчального (О. Сеніна та ін.) різновидів педагогічного простору.

Основні результати. Отже, у сучасній педагогічній науці змістовне поле понять «освітній простір», «інформаційний простір освіти» і «ЄВІППО» є досить широким і неоднозначним. Але ЄВІППО має безумовно містити сукупність технічних, технологічних, інформаційних, програмних, телекомунікаційних, методичних засобів і людських ресурсів, що дозволяє контекстно застосовувати у педагогічному процесі ЗВО сучасні засоби ІКТ, інформаційні та педагогічні технології, за допомогою яких можна здійснювати збирання, зберігання та оброблення даних системи професійної освіти, розв'язувати виховні, освітні, навчальні, організаційно-управлінські, моніторингові, контрольні-корегувальні, консультативні, забезпечувальні та інші педагогічні завдання. Основними суб'єктами і користувачами цього простору мають бути керівники, науково-педагогічні працівники, студенти (курсанти, слухачі), адміністрація, а також інші зацікавлені посадові особи, які мають певне відношення до організації та здійснення професійної підготовки фахівців як у державі, так і у конкретному ЗВО.

До єдиного інформаційного простору в державі, на думку науковців, належать такі компоненти:

- інформаційні ресурси – бази і банки даних, усі види архівів, системи депозитаріїв державних інформаційних ресурсів, бібліотеки, музейні сховища тощо;
- інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура;
- територіально розподілені державні й корпоративні комп'ютерні мережі, телекомунікаційні мережі й системи спеціального призначення та загального користування, мережі й канали передавання даних, засоби комутації та управління інформаційними потоками;
- інформаційні, комп'ютерні й телекомунікаційні технології – базові, прикладні й забезпечувальні системи, засоби їх реалізації;
- науково-виробничий потенціал у галузях зв'язку, телекомунікацій, інформатики, обчислювальної техніки, поширення і доступу до інформації;
- організаційні структури – кадри, що забезпечують функціонування і розвиток національної інформаційної інфраструктури;
- ринок інформаційних технологій, засобів зв'язку, інформатизації й телекомунікацій, інформаційних продуктів і послуг;
- система взаємодії інформаційного простору України зі світовими відкритими мережами;
- система забезпечення інформаційного захисту (безпеки);
- система масової інформації;
- система інформаційного законодавства [1, с. 7–8].

Висновок. Таким чином, згадані вище компоненти практично, з одного боку, становлять, основу формування ЄВІППО будь-якого ЗВО, який у кожному з них має як стандартну чи універсальну структуру, без якої не може функціонувати жодна інформаційно-технологічна система в закладі освіти, а з іншого – модифікуються з урахуванням призначення та специфіки функціонування конкретного ЗВО, оскільки безумовно суттєво будуть відрізняти такий інформаційний простір, наприклад, педагогічних ЗВО, політехнічних інститутів, вищих закладів військової освіти та ін.

Список використаних джерел:

1. Дивак В. В. Формування єдиного інформаційного середовища навчальних закладів : навчально-методичний посібник для керівних і педагогічних кадрів освіти. Київ. 2013. 77 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712061/> (дата звернення: 03.05.2024).
2. Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2022 році / НАН України. Київ : Академперіодика, 2023. 593 с. URL: https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2023/04/Zvit_NASU_2022.pdf (дата звернення: 03.05.2024).
3. Ягупов В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в дистанційному навчанні майбутніх кваліфікованих робітників. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: довід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. / За ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. 2015. Вип. 4, ч. 2. С. 202–205. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10783/> (дата звернення: 03.05.2024).

References:

1. Dyvak V. V. Formuvannia yedynoho informatsiinoho seredovyscha navchalnykh zakladiv : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia kerivnykh i pedahohichnykh kadriv osvity. Kyiv, 2013. 77 s. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712061/> (data zvernennia: 03.05.2024).
2. Zvit pro diialnist Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u 2022 rotsi / NAN Ukrainy. Kyiv : Akademperiodyka, 2023. 593 s. URL: https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2023/04/Zvit_NASU_2022.pdf (data zvernennia: 03.05.2024).
3. Yahupov V. V. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v dystantsiinomu navchanni maibutnykh kvalifikovanykh robitnykiv. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v suchasniy osviti: dovid, problemy, perspektyvy* : zb. nauk. pr. / Za red. M. M. Kozhara, N. H. Nychkalo. 2015. Vyp. 4, ch. 2. S. 202–205. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/10783/> (data zvernennia: 03.05.2024).

